

Op zoek naar geluk

Visie op voorzieningen, activiteiten en accommodaties 2020-2022

Uitgangspunten

'Niets bestaat dat niet iets anders aanraakt.'

'De omgeving van de mens is de medemens. (Jules Deelder)'

18 mei 2020

1.1	Visie.....	3
1.2	Aanleiding en proces	3
2	Uitgangspunten	4
2.1	Inwoner centraal.....	4
2.2	Bijdragen aan maatschappelijk effect	4
2.3	Basisvoorzieningen	4
2.4	Bezetting accommodaties	5
2.5	Omgaan met initiatieven.....	5
2.6	Experimenten	5
3	Integrale afstemming.....	6
3.1	Samenhang met ander beleid	6
3.1.1	Demografische ontwikkeling.....	6
3.1.2	Integraal beleidskader sociaal domein	6
3.1.3	Subsidieplan	6
3.1.4	Lokale Woonvisie 'Wonen in de gemeente Bergen NH 2015-2020'.....	7
3.2	Ruimtelijke ontwikkelingen	7
4	Voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom	8
4.1	Aanleiding	8
4.2	Investeren in Mensen	8
4.3	Stimuleren zonder Staatsteun	8
4.4	Bergense Bospad.....	8
4.4.1	Beschrijving maatschappelijk effect.....	9
4.4.2	Optimalisatie van de exploitatie	9
4.4.3	Subsidieaanvragen buiten de Gemeente.....	9
4.4.4	Publieke financieringsacties	9
4.4.5	Aankoop ondergrond.....	9
4.4.6	Definitieve beslissing gemeentelijke bijdrage.....	10
4.5	Gevolgen.....	10
4.6	Vervolgproces	10

1 Inleiding

1.1 Visie

‘Onze inwoners centraal’.

Onze gemeente bestaat uit vitale en toekomstbestendige dorpen. Onze gemeente is aantrekkelijk voor onze inwoners, ondernemers en toeristen. Onze inwoners en ondernemers zijn zelfredzaam. Daar waar ze kwetsbaar zijn, zorgt de gemeente dat onze inwoners met ondersteuning weer zelfredzaam worden en op eigen kracht mee kunnen doen in de samenleving. We zetten in op een samenleving waarin het welzijn van onze inwoners centraal staat en waarin ze zich bij elkaar betrokken voelen.

Wij zetten in op een maatschappij waarin onze inwoners gelukkig kunnen zijn. Een samenleving die haar inwoners mogelijkheden biedt om individueel en collectief tot ontplooiing te komen. Daarom gaan we uit van de behoefte en de vraag van onze inwoners en ondernemers. Hun vraag staat centraal. Deze vraaggestuurde werkwijze sluit aan op het coalitieakkoord ‘De gemeente zijn we samen!’.

De samenleving verandert. Als organisatie willen we aansluiten bij deze verandering. Wij sluiten aan op de leefwereld van onze inwoner. Anders denken, organiseren en doen. Dat betekent een andere werkwijze. We gaan daarbij uit van gelijkwaardigheid en inclusiviteit. Samen met onze inwoners kijken we hoe we invulling kunnen geven aan de vraag. In plaats van voor onze inwoners te bedenken wat ze nodig hebben, gaan we met hen in gesprek om samen te kijken naar de behoefte. We formuleren samen zowel de vraag als het antwoord.

1.2 Aanleiding en proces

In het coalitieakkoord 2014-2018 ‘De gemeente zijn we samen!’ is de ambitie van de toenmalige coalitie met betrekking tot het gebruik van accommodaties opgenomen: ‘De gemeente wil vitale en toekomstbestendige dorpen en kernen’. Doel van de coalitie is het gebruik van de bestaande accommodaties te optimaliseren.

In februari 2016 is met de raad besproken hoe we het accommodatiebeleid kunnen aansluiten op onze visie. De focus voor ons handelen verschuift. Vanuit de focus in het verleden op accommodaties (stenen) zetten we nu de vraag, de activiteit en de functie centraal. Daardoor ligt de focus op voorzieningen. In juni is tijdens een vervolgbijeenkomst gesproken over de uitgangspunten voor het voorzieningenbeleid. Uiteindelijk heeft de raad met het vaststellen van de nota ‘Op zoek naar geluk 2016-2019, op 29 september 2016, de definitieve visie vastgesteld.

In 2017 is deze visie in lijn met de wens van de gemeenteraad uit 2016 geëvalueerd. Ter voorbereiding op deze evaluatie is de kernenkaart Bergen ontwikkeld. In de kernenkaart zijn alle activiteiten, voorzieningen en accommodaties opgenomen. Dit onderzoek en de kernenkaart zijn levende, bewegende documenten. De verschillende activiteiten zijn aan verandering onderhevig.

Tijdens deze evaluatie is gebleken dat er geen vraag is naar extra capaciteit voor bestaande activiteiten is. De vragen die er zijn kunnen binnen de geplande ontwikkelingen plaatsvinden. Op het terrein van accommodaties speelt echter wel het één en ander. De aandacht is dan ook gericht op het effect van veranderingen van de voorzieningen in de accommodaties. Uit de evaluatie bleek ook dat de uitgangspunten en de focus voor ons handelen werken. De uitgangspunten bleken bij te dragen aan de doelstelling van de organisatie (meer van binnen naar buiten én van buiten naar binnen). Uit deze evaluatie is niet gebleken dat aanscherping van de uitgangspunten noodzakelijk was. Wel is duidelijk geworden in de afgelopen jaren dat

beleid over voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom noodzakelijk is. Daar de nota van september 2016 eind 2019 afliep en het gemeentebestuur wordt geconfronteerd met vragen vanuit de samenleving, met name van dorpshuizen waaronder De Schulp, waarvan het pand niet in eigendom is van de gemeente, is het noodzakelijk de visie van september 2016 te actualiseren.

2 Uitgangspunten

We weten dat we moeten vernieuwen en transformeren om op de lange termijn het sociaal domein zodanig te organiseren dat mensen op eigen kracht, al dan niet met (informele) ondersteuning, hun leven kunnen leiden en dat er voorzieningen zijn – in welke vorm ook – op het moment dat mensen deze nodig hebben. Naast de vernieuwingen en veranderingen moeten we ervoor zorgen de vele goede dingen die we al hebben te borgen en te behouden.

Als we in dialoog met onze inwoners gaan uitzoeken wat zij nodig hebben om in onze dorpen gelukkig te zijn, moet de gemeente zo min mogelijk regels stellen. De gemeente moet durven loslaten. Kunnen we dan in het voorzieningenbeleid zonder kaders of zijn er wel uitgangspunten te stellen? Willekeur moet worden voorkomen. Dat betekent niet dat we met elk initiatief op gelijke wijze hoeven om te gaan.

Voor het voorzieningenbeleid wordt het volgende afwegingskader gehanteerd:

2.1 Inwoner centraal

Centrale vraag is: 'Wat hebben onze inwoners nodig om nu en in de toekomst in hun dorp gelukkig te zijn?'. Door uit te gaan van de behoefte van onze inwoners wordt meer invulling gegeven aan de lokale diversiteit en eigenheid van onze dorpen. De gemeente gaat een blijvende dialoog aan met onze inwoners.

We kijken samen met onze inwoners naar de toekomst.

2.2 Bijdragen aan maatschappelijk effect

Binnen het Subsidieplan zijn een aantal maatschappelijke missies voorgesteld die vierjaarlijks worden herijkt. Het Subsidieplan wordt gebruikt als afwegingskader voor de eventuele financiële bijdrage vanuit de gemeente. Het meten en het bereiken van het maatschappelijke effect en de afwegingen daarin zijn aan verandering onderhevig. Twee jaar na vaststellen van het Subsidieplan vindt een tussenevaluatie plaats die een verandering of aanscherping van het te bereiken effect zou kunnen betekenen.

Inzet van andere middelen (bijvoorbeeld geld, tijd en personeel) is afhankelijk van het beoogde maatschappelijke effect en het voorhanden zijn van deze middelen. Toegankelijk, bereikbaar en betaalbaar zijn hierbij een goede graadmeter.

2.3 Basisvoorzieningen

De volgende vijf voorzieningen gelden als basisvoorzieningen: Sportgelegenheden, een basisschool, een afvalbrengvoorziening, een plek voor de jeugd, een bibliotheekvoorziening.

Uitgangspunt is dat elke kern kan beschikken over een van deze basisvoorzieningen. Daarnaast zijn voorzieningen flexibel en staan onder invloed van ontwikkelingen in de maatschappij. Om voor ontmoeting en verbinding in de wijken te zorgen streven we ernaar, dat dorpscentra en/of (t)huiskamers een sterkere rol krijgen en hierdoor bijdragen aan het versterken van de sociale cohesie.

2.4 Bezetting accommodaties

We gaan uit van een zo optimaal mogelijke bezetting van de accommodaties. Optimale bezetting is accommodatieafhankelijk. Per locatie spelen specifieke zaken. De gemeente zorgt voor verbinding tussen verschillende partijen.

Bij nieuwe vragen kijken we eerst naar bestaande ruimte.

2.5 Omgaan met initiatieven

Onze gemeente verbindt, stimuleert, faciliteert en initieert.

Initiatieven vanuit inwoners worden gefaciliteerd. Dit is niet altijd met geld, maar kan ook in de vorm van meedenken, verbinden met andere partijen en ondersteunen bij eventuele benodigde vergunningen. Hier staat echter tegenover dat de inwoner komt met een onderbouwd plan met het maatschappelijke effect, er maatschappelijk draagvlak is voor het plan en dat het plan financieel is onderbouwd.

2.6 Experimenten

We proberen dingen uit. Soms is niet op voorhand duidelijk of een initiatief het beoogde effect bereikt. Door te experimenteren leren onze inwoners evenals wij als gemeente. Soms zullen initiatieven stranden, soms doorontwikkelen.

De gemeente initieert waar nodig De demografische ontwikkeling binnen de gemeente voorspelt dat de gemeente meer dan gemiddeld vergrijst. De problematiek die hierbij kan spelen zorgt ervoor dat we hierop tijdig moeten inspelen.

3 Integrale afstemming

3.1 Samenhang met ander beleid

Het 'voorzieningenbeleid' moet in samenhang gezien worden met andere recent ontwikkelde beleidsstukken.

3.1.1 Demografische ontwikkeling

Er is tweemaal een demografische prognose uitgevoerd. Elke drie jaar vindt een nieuwe prognose plaats. De gemeente is nu al sterk vergrijsd. Sterker dan de landelijke trend laat zien. Dit zal in de toekomst alleen maar sterker worden. Een andere bevolkingssamenstelling leidt ook tot een veranderende vraag. De demografische ontwikkeling vraagt aan de gemeente/maatschappij om hierop in te spelen. Wij accepteren die verandering en zetten in op het zo goed mogelijk faciliteren van die ontwikkeling.

3.1.2 Integraal beleidskader sociaal domein

“We zetten in op een samenleving waarin het welzijn van onze inwoners centraal staat en waarin inwoners zich bij elkaar betrokken voelen. Daar waar nodig faciliteert de gemeente dat inwoners ondersteuning vinden/krijgen, zodat zij zoveel mogelijk zelfredzaam worden of blijven en eigen regie kunnen voeren over hun leven.”

De visie in het 'Integraal beleidskader sociaal domein' gaat uit van vijf uitgangspunten:

- ✓ Zelfredzaamheid en eigen regie;
- ✓ Preventie en vroegsignalering:
 - in te zetten op de aanwezigheid van laagdrempelige, vrij toegankelijke voorzieningen;
 - goede samenwerking met organisaties die dichtbij onze inwoners staan doordat zij hen vertegenwoordigen of ondersteunen;
 - het versterken van netwerken tussen organisaties, professionals, vrijwilligers en inwoners, om zo te bereiken dat inwoners makkelijker een beroep kunnen doen op informele zorg en ondersteuning;
 - het stimuleren en ondersteunen van vrijwilligers en hun organisaties;
- ✓ Integraal werken en maatwerk;
- ✓ Ruimte aan maatschappelijke initiatieven;
- ✓ Experimenteren.

De uitgangspunten in het 'Integraal beleidskader sociaal domein' komen grotendeels overeen met de uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in hoofdstuk 2. We gaan uit van de wens van de inwoners, wat kunnen zij zelf en waarbij hebben zij ondersteuning nodig.

3.1.3 Subsidieplan

De raad heeft aangegeven niet in staat te zijn om vast te stellen dat het subsidiebeleid en de uitvoering doeltreffend en doelmatig zijn. Om de raad in staat te stellen zijn taakstellende en controlerende taak uit te voeren, is in aanvulling op beleidsdocumenten het Subsidieplan ontwikkeld. Op grond van de beleidsdocumenten subsidiëren wij onze partners om activiteiten uit te voeren die tegemoetkomen aan onze inwoners.

Als vertrekpunt voor het Subsidieplan is een aansturingstructuur ontwikkeld, waarin maatschappelijke doelen en - effecten benoemd staan. Het is de bedoeling dat iedere gesubsidieerde activiteit bijdraagt aan één of meer maatschappelijke doelen en - effecten.

Door middel van de aansturingstructuur is het mogelijk om in één overzicht te zien welke subsidiepartners bijdragen aan welke maatschappelijke doelen en - effecten.

3.1.4 Lokale Woonvisie 'Wonen in de gemeente Bergen NH 2015-2020'

In de lokale woonvisie is het woonservicegebied opgenomen als kader voor het maken van keuzes over locaties voor welzijnsactiviteiten, voorzieningen en woonvormen. De gemeente wil hierin samenwerken met maatschappelijke partners als zorgpartijen, woningcorporaties et cetera. Een woonservicegebied bevat fysieke (vastgoed) en sociale voorzieningen die bewoners van het gebied in staat stelt om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen in een sociale context. Het gaat over een laagdrempelig, integraal en samenhangend aanbod van welzijn-woon-zorgarrangementen.

3.2 Ruimtelijke ontwikkelingen

Er zijn een groot aantal ruimtelijke projecten die effect hebben op de samenhang in het aanbod aan voorzieningen, activiteiten en accommodaties.

Op accommodatieniveau:

- ✓ Het gebouw T&O; Kennemerwonen, de gemeente en bewoners zijn in gesprek over de ontwikkeling van de wijk Tuin en Oostdorp en de toekomst van het wijkgebouw T&O. Dit gebouw is destijds door de bewoners zelf opgericht en vormt een verbindende functie in de wijk;
- ✓ Harmonielocatie, binnen de ontwikkelingsplannen voor het centrum van Bergen wordt ook gekeken naar de maatschappelijke functie van het huidige Harmoniegebouw;
- ✓ Binnenhof, ruimtevraag door de ontwikkeling van Mooi Bergen;
- ✓ Frats en de Beeck, de verdere ontwikkeling van de Beeck als 'multifunctionele' accommodatie en verlies van de functie van jongerencentrum;
- ✓ Bibliotheek de Dreef, onderzoek naar functiecombinatie met sociaal team en wijksteunpunt om laagdrempelige toegang tot verschillende functies te realiseren;
- ✓ 't Oude Raethuys, maatschappelijk doel, nu met name commerciële onderverhuur
- ✓ Brede Bergense School, al jaren frictieleegstand wegens vertrekkende huurders en langdurige processen;
- ✓ Gymzalen, (leegkomende) schoollokalen, kerkgebouwen, commerciële aanbieders, scouting, verzorgingstehuizen, musea, et cetera.

Voor de kern Bergen is een kernenkaart opgesteld waarin de verschillende voorzieningen zijn beschreven (niet uitputtend maar dynamisch).

4 Voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom

4.1 Aanleiding

De gemeente ziet zich de afgelopen jaren echter steeds vaker geconfronteerd met financieringsvragen van voorzieningen die zij niet in eigendom heeft maar wel vervullen in een maatschappelijke behoefte. Voorbeelden hiervan zijn de vragen van dorpshuis de Schulp en de Blinkerd. Om deze en toekomstige vragen te kunnen beantwoorden is budget en beleid vereist.

Definitie: Onder voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom verstaan wij voorzieningen die een duidelijk maatschappelijk effect hebben op de kern/ het dorp waarin de voorziening liggen zoals dorpshuizen en wijkcentra

4.2 Investeren in Mensen

Wij geloven dat het antwoord op de vraag gesteld in paragraaf 2.1. 'Wat hebben onze inwoners nodig om nu en in de toekomst in hun dorp gelukkig te zijn?' niet is meer stenen. Wanneer de gemeente dan ook besluit zich in te spannen voor een voorziening niet in gemeentelijk eigendom kijken we expliciet naar het maatschappelijk effect dat de voorziening sorteert. Hierbij zijn de doelen en uitgangspunten uit het integraal beleidskader sociaal domein leidend.

4.3 Stimuleren zonder Staatsteun

Behoudens enkele uitzonderingen, zijn steunmaatregelen van de overheden die de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen verboden. Voor de gemeente brengt dit met zich mee dat ze niet zomaar voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom mag ondersteunen. Zo een voorziening kan namelijk concurreren met een (meer) private onderneming zoals een café of zalencentrum.

Een van de uitzonderingen op het verbod op staatsteun is de zogenaamde Minimisregeling¹. Deze regeling brengt met zich mee dat gemeenten, onder voorwaarden, ondernemingen tot € 200.000,- per drie jaar aan steun kunnen verlenen zonder dat er sprake is van staatssteun. Wil de gemeente een voorziening niet in gemeentelijk eigendom ondersteunen valt het aan te raden onder dit bedrag te blijven.

4.4 Bergense Bospad

Om financieringsvragen van voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom zo goed mogelijk te kunnen behandelen is het 'Bergense Bospad' ontwikkeld. Dit stappenplan maakt gebruik van de eigen kracht van zowel de organisatie als de samenleving en probeert het maatschappelijk effect van een gemeentelijke bijdrage te maximaliseren.

Het Bergense Bospad kent de volgende stappen:

- 1) Beschrijving maatschappelijk effect;
- 2) Optimalisatie van de exploitatie;
- 3) Subsidieaanvragen buiten de gemeente;
- 4) Publieke financieringsacties;
- 5) Aankoop ondergrond;
- 6) Definitieve beslissing gemeentelijke ondersteuning.

¹ Verordening 1407/2013/EG

4.4.1 Beschrijving maatschappelijk effect

De eerste stap op het Bergense Bospad is het in kaart brengen van het maatschappelijk effect van de voorziening niet in gemeentelijk eigendom. Zoals beschreven in paragrafen 3.1.2.

3.1.3. binnen het Integraal beleidskader Sociaal Domein en het Subsidieplan is een aantal maatschappelijke effecten voorgesteld. Ook verduurzaming van voorzieningen is een belangrijk speerpunt van het gemeentelijke beleid. Samen met de organisatie werken we aan een beschrijving van de activiteiten en hun relatie tot bovenstaande beleidskaders. Wanneer deze relatie afdoende is aangetoond kan de organisatie een begroting maken van te realiseren activiteiten. Hierna kan de financieringsvraag worden behandeld.

4.4.2 Optimalisatie van de exploitatie

Nadat de maatschappelijk effecten en de hieraan verbonden activiteiten in kaart zijn gebracht is de volgende stap op het Bergense Bospad het samen met de eigenaar van de voorziening niet in gemeentelijk eigendom te kijken naar de exploitatie. Samen lopen we de begroting door om te kijken hoe we bijvoorbeeld door slimme combinaties met (gemeentelijke) activiteiten de inkomsten kunnen verhogen. Tegelijkertijd kijken we nadrukkelijk naar de uitgaven kant binnen de exploitatie. Bijzondere aandacht daarbij heeft de verduurzaming van de voorziening. Wanneer binnen de aanvraag de voorziening kan worden verduurzaamd snijdt het mes voor de gemeente aan twee kanten. Het behalen van onze eigen duurzaamheidsambities komt dichterbij en de voorziening houdt meer ruimte over in haar exploitatie om ver- of nieuwbouw te plegen. Verduurzaming kost echter ook geld. Samen met de eigenaar van de voorziening kijken we naar mogelijkheden voor subsidiëring en goedkope leningen binnen de energie transitie instrumenten van overheden en private instellingen. Mochten deze mogelijkheden niet (afdoende) aanwezig zijn kan de voorziening niet in gemeentelijk eigendom een verzoek doen om een renteloze lening bij de gemeente. Middels deze nota wordt het college gemandateerd te beslissen op deze aanvragen zolang zij voor de gemeente een structurele exploitatielast met zich mee brengen tot vijftigduizend euro. Komt de exploitatielast boven dit bedrag dan dient de raad over de aanvraag te beslissen.

4.4.3 Subsidieaanvragen buiten de Gemeente

Na of gelijktijdig met stap 2 op het Bergense Bospad kijken we samen met de eigenaar van de voorziening niet in gemeentelijk eigendom naar de mogelijkheden om buiten de gemeente aanspraak te maken op subsidies. Bijvoorbeeld via het platform Dorpswerk Noord-Holland van de provincie Noord-Holland. Waar nodig ondersteunen we de eigenaar bij het indienen van de aanvraag en de formulering van de onderbouwing.

4.4.4 Publieke financieringsacties

Voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom zijn vanwege hun aard vaak diepgeworteld in de samenleving. Deze stap op het Bergense Bospad kijkt nadrukkelijk naar de eigen kracht van die samenleving. We ondersteunen de eigenaar van de voorziening binnen deze stap met het werven van fondsen voor de ver- of nieuwbouw vanuit de samenleving. Voorbeelden van deze vorm van publieke financieringsacties zijn crowdfundingacties, lotingen, veilingen, markten, benefietavonden etc.

4.4.5 Aankoop ondergrond

Mocht de financieringsvraag van voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom na het doorlopen van de eerste vier stappen op het Bergense Bospad niet zijn opgelost verkennen we samen met de eigenaar van de voorziening de mogelijkheid van de overnamen van de grond onder de voorziening door de gemeente. Voor de gemeente heeft deze stap als voordeel dat zij een vorm van zekerheid verwerft. De investering die zij doet gaat niet te niet

als de voorziening onverhoopt haar activiteiten sluit of de accommodatie verkoopt aan bijvoorbeeld een ontwikkelaar. Door de ondergrond, na taxatie, over te nemen ontstaat voor de eigenaar van de voorziening een liquiditeitsvoordeel. Met deze middelen kan vervolgens de financieringsvraag worden opgelost. De gemeente verwerft expliciet alleen de ondergrond, de eigenaar behoudt het opstalrecht en daarmee het eigendom van het pand. Voor de gemeente is verwerving van de grond, zeker waar dit binnen de totaal financiering kan, financieel aantrekkelijk omdat de grond niet hoeft te worden afgeschreven. Voor de aankoop van gronden onder voorzieningen niet in gemeentelijk eigendom kan het college het strategisch aankoop budget gebruiken. Het gebruik van dit budget moet steeds aan de raad worden verantwoord.

4.4.6 Definitieve beslissing gemeentelijke bijdrage

Wanneer alle voorgaande stappen zijn doorlopen op het Bergense Bospad en een financieringsvraag overblijft kan de eigenaar van de voorziening, indien hij dat wenst, een subsidieaanvraag indienen. Zolang die bijdrage niet hoger is dan jaarlijks vijftigduizend euro kan het college hierover beslissen. Bedragen boven dit bedrag moeten ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. Voorzieningen in Bergen

4.5 Gevolgen

De uitgangspunten vormen de basis voor de wijze waarop wij omgaan met vragen en ontwikkelingen rondom voorzieningen, activiteiten en accommodaties.

Gevolgen van voorgenoemde uitgangspunten zijn dat:

- Als we aansluiten op de vraag levert dat diversiteit op. De vraag is nl. niet overal hetzelfde en dus is de wijze waarop wij als gemeente met de vraag omgaan verschillend.
- Om de vraag te kunnen beantwoorden levert de gemeente maatwerk en doet hiermee recht aan de couleur locale.
- Wij accepteren daarom dat er diversiteit binnen onze gemeente ontstaat.

4.6 Vervolgproces

Op basis van de uitgangspunten moeten we ontwikkelingen goed motiveren. We gaan hierover in gesprek. Mogelijk leidt dit tot een verfijning van de uitgangspunten. Hierna zullen we dit verder uitwerken.

Wij schrijven ons beleid in zand en niet meer in marmer.